

I Eesti

1. Küsitava jõe pikkuseks on 162 kilomeetrit ning see suubub Võõpsu lähedal Peipsi järve. Jõega on seotud nn Pühajõe sõda 1642. aastast. Tegu oli talurahvaülestõusuga, mille põhjuseks oli kohaliku mõisniku plaan ehitada jõeale tammi. Sellel teemal kirjutas Aino Kallas novelli „Püha Jõe kättemaks“. Jõgi?

2. Kes on piltidel?

3. Ta on sündinud 1968. aastal ja tegeleb visuaalse meedia vallas. Mees on olnud režissöör paarile filmile, tuntuimat ei maini, aga vähemtuntud film kannab nime „August 1991“. Kes?

4. Pildil näete ühte Tartu linnas asuvat mõisa. Üks läheduses asuv tänav on saanud selle järgi nime. Mis mõis?

5. Kuulete üht pala, mille küsitav bänd esitas R2 aastahitt 2009 galal. Mis bänd? Kaks punkti saate ka, kui vastate õigesti bändi nimes sisalduva värvi.

<http://www.youtube.com/watch?v=sYzOsVTtupg&feature=channel>

II Ajalugu

6. 1) Uppus allveelaev Kursk.
- 2) Toimus seni viimane rahvaloendus Eestis.
- 3) Lõplikult suleti Tsernõboli tuumaelektrijaam.
- 4) Surid Toomas Uba, Ülo Vinter ja Barbara Cartland.

Mis aasta?

7. See Inglismaa kuningas valitses aastatel 1189-1199. Paljud inglased peavad teda ideaalvalitsejaks. Neile on vist vähem tuntud tõigad, et küsitav veetis ainult 6 kuud oma valitsusajast Inglismaal (põhiliselt elas ta oma valdustes Prantsusmaal) ning ta olevat öelnud, et müüks hea meelega Londoni maha, kui ostja leiduks. Valitseja osales ka III ristisõjas, millelt naasmisel ta vangistati Austria hertsogi poolt, kes ta suure lunaraha eest taas vabadusse lasi. Kes on see kuningas?

8. Pildil näete suuruselt kolmandat amfiteatrit (35 000 pealtvaatajale) maailmas, Rooma Colosseumi (45 000) ja tänapäevaks hävinud Capua amfiteatri järel. See amfiteater ei asu üldse Euroopas. Millises 10 miljoni elanikuga riigis asub see hästi säilinud amfiteater?

9. Piiblilegendi järgi tegi Egiptuse vaaraole Tutmosesele tuska iisraellaste suur sündivus ja seepärast lasi ta ämmaemandatel hukata kõik vastündinud heebrea poisslapsed. Üks ema aga peitis oma poja pillirookoriga Niiluse jõe kaldale kõrkjatesse. Kui vaarao tütar suplema tuli, leidis ta väikemehe ja võttis poisi oma hoole alla. Poisist sai iisraeli rahva juht, kes päästis rahva Egiptuse orjapõlvest. Iisraellaste teekonnal Egiptusest Kaananimaale oli legend järgi abiks maailma ajaloo võimsaim vulkaanipurse Santorini saartel, mis karistas egiptlasi 10 Egiptuse nuhtlusega ja lubas iisraellastel üle Punase mere põgeneda. Kuidas oli selle 120-aastaseks elanud iisraeli rahva juhi nimi?

10. Ta on Loki ja hiitar Angrboda üks kolmest lapsest, kelle kiire kasv pani Põhja jumalad teda kartma. Suurest hirmust rööviti ta nende poolt ning mässiti võluköidikutesse. Jumal Tyrilt, kes osales küsitava aheldamises, hammustas ta küljest ühe käe. Ennustati, et Ragnaröki saabudes pääseb ta lahti ja tapab Odini, kelle poeg Vidar oma isa eest kätte maksab. Kes on see mütoloogiline olend?

III Sport

11. Kes on need Soome suusahüppekuulsused? Vasakpoolne mees on praegugi suusahüpetes tegev, tegeleb suusahüpete kõrvalt ka dragracingu'ga. Parempoolne mees tegi suusahüpetega juba ammu lõpparve, vahepeal tegeles laulmise ja pättustega ning läheb ilmselt varsti jälle vangi, seekord oma naise noaga ründamise eest.

12. Esimesed teated selle mängu kohta pärinevad keskaegselt Prantsusmaalt ning on andmeid, et ka Gröönimaa inuitid mängisid sarnast mängu. Mängu tänapäevane vorm kujunes välja 19. sajandi lõpupoole Põhja-Euroopas ja Saksamaal. Arvatavasti oli esimese tänapäevase reeglistiku autoriks taanlane Holger Nielsen. Esimene ametlik rahvusvaheline mäng peeti Saksamaa ja Belgia vahel aastal 1925. Esmakordselt oli olümpiakavas 1936. aasta Berliini olümpiamängudel. Lisaks põhjamaadele on sellel alal läbi aegade tugevad olnud slaavlased, Pekingi olümpiakuld läks aga Prantsusmaale. Mis ala?

13. Grupid nagu Bones Brigade, Z-Boys olid selle sportliku harrastuse ja spordiala pioneerideks ja laiema avalikkuse ette toojateks 70ndatel. Ala tundjatele ei ole kindlasti võõrad mõisted ollie, air, caballerial, vert jpt. Mis ala?

14. Teatavasti on tennisemaailma tähtsamaid võistlused suure slämmi turniirid. Aastas toimub neli suure slämmi turniiri. Nimetage riigid, kus need toimuvad.

15. Kes on pildil?

IV Loodus ja Geograafia

16. Omaette rühma puravikuliste seltskonnas moodustavad ***, neist tuntuimad liigid on lehma***, lamba*** ja või***. Ehkki paljud seenekorjajad suhtuvad nendesse põlastavalt, on tegemist väärtuslike söögiseentega. Enamikul ***-liikidel katab kübarat limane nahk, mis tuleks enne toiduks tarvitamist eemaldada. Ja veel, mitmete ***-liikide seenelihal on tugevalt parkivad omadused, mistõttu nende korjamisel ja puhastamisel värvub sõrmede nahk pruuniks. Mis seen?

17. Millise linnaga seotud „nähtuseid“ näete piltidel?

18. Esimesed üleskirjutatud eestikeelsed sõnad „laula laula pappi“ on pärit aastast 1191, kui siinmail piinati Theoderichi, Breemeni peapiiskopi poolt liivlaste juurde saadetud munk Meinhardi abilist. Eestlased nuhtlesid Theoderichi ühe olulise asja allaneelamise ja hävitamise eest, milles tegelikult oli süüdi üks haruldane loodusnähtus. Mis nähtus?

19. Mis üldnime kannab mägi piirkondade kuum ja kuiv tuul, mis võib mõne tunniga õhutemperatuuri 20-30 kraadi võrra? Ameerika eri paikades kannab ta nime chinook, Santa Ana tuul, diablo, zonda jne, aga ta esineb ka mujal maailmas. Selle nime võttis 1908. aastal oma uuele seadmele kaubamärgiks Saksa firma AEG, nüüd on see nimi saanud nende seadmete üldnimeks pea kõigis keeltes.

20. Lofootide arhipelaagi nimetus tähendab „ilvesejalad“. Saarestiku tuntuimas muuseum-külas, mille nime kirjutatakse 1 tähega, asub maailmas unikaalne tursamuuseum. Tursapüügile ja -töötlemisele lisaks annabki piirkonnale põhitulu turism. Mis riigis asuvad Lofootid?

V Meelelahutus

21. See diskoteek (või praeguse aja moodsama nimega klubi) oli New Yorkis ülipopulaarne 1970-ndatel ja 1980-ndatel. Avaõhtule 26. aprillil 1977 eelnes ennenägematu promokampaania ning kõik kuulsused ei pääsenudki sisse – niisugune ebaõnn tabas näiteks selliseid staare nagu Frank Sinatra, Cher, Woody Allen, Warren Beatty, Diane Keaton. Diskoteek oli tuntud ka mitmete skandaalide poolest, korduvalt suleti ametivõimude poolt. Frantsiisi alusel on asutatud samanimelised klubid muuhulgas Berliinis, Prahas, Coventrys, Antverpenis, Oviedos ja Las Vegases. Diskoteegi nimeks on üks number, täpsemini „Studio ***“. Mis number? 1998 tehti ka samanimeline film, kus osalesid näiteks Salma Hayek, Neve Campbell ja Mike Myers. Sama numbrit kannab vääriskaas ksenoon.

22. Kes on pildil?

23. Aleksei Pajitnov töötas 1984. aastal programmeerijana Venemaa Teaduste Akadeemias. Igavuse peletamiseks lõi ta ühe arvutimängu, mis muutus kohe populaarseks ka mujal. Praeguseks hetkeks on seda müüdud rohkem kui 70 miljonit koopiat ning selle versioone leidub igale võimalikule platvormile. Mis mängust on jutt?

24. Kes on pildil lebav ükssarv? Teggu on multikaga, mis on internetis palju kuulsust kogunud, loojaks on Jason Steele ning tegelasteks punane ja sinine ükssarv, kes peedistavad kolmandat halli ükssarve (küsitav nimi).

25. Kuulete hiljuti maailmas rekordilisi summasid sisse toonud fantaasiafilmi Avatar teemamuusikat, ühtlasi näete selle esitajat. Kes esitab?

<http://www.youtube.com/watch?v=igjSxrCXsMo>

VI Varia

26. 4. sajandil võttis selle tänapäevase Aafrika riigi territooriumil asunud Aksumi riik vastu ristiusu, seeläbi sai sellest maast üks varasemaid ametlikult kristlikke maid. Tänapäeval levib seal jõudsalt islam, moslemeid on ligikaudu 40% riigi elanikkonnast. Pärimuse järgi elas kuskil selle maa territooriumil legendaarne Seeba kuninganna. Küsitava riigi nime on mainitud nii piiblis kui ka Homerose „Iliases“ ja „Odüsseias“. Nimi on tuletatud arvatavasti kreeka keelest ja tähendab „päikesepruunid“. Tänapäeval on selles riigis ~79 miljonit elanikku. Mis riigist oli juttu?

27. Selle malenupu eelkäijaks Pärsia ja India males oli elevant. Vene keeles kutsutakse seda nuppu tänagi elevantiks. Prantsuse keeles on tegu narri ehk lolliga, inglise keeles piiskopiga ja soome keeles sõnumitoojaga. Mis malend?

28. Mis asutus annab välja maailma faktiraamatut (World Factbook)? See kujutab endast igal aastal välja antavat raamatut maailma riikide kohta, mis sisaldab andmeid nende rahvastiku, majanduse ja ajaloo kohta. Eksisteerib ka samanimeline internetisait. Asutus on seotud ühe konkreetse riigiga ja üldiselt seostatakse seda veidi teistsuguse valdkonnaga. Näete fragmenti asutuse logost.

29. 2007. aasta detsembri alguses toimus videomängutööstuse maastikul suurtehing, 2 suurfimat liitusid, lepingu väärtuseks hinnati 20 miljardit USA dollarit. Üks hiiglane tõi lauale Call of Duty ja Guitar Hero seeriad, teine Warcrafti ning Diablo. Mis firmad sellise teoga hakkama said?

30. Artist?

VII Teadus ja Tehnika

31. Kes on pildil?

32. Millise firma uut logo näete? Selle 1906. aastal asutatud firma esimeseks toodanguks oli fotopaber. Oma põhitoodangut on ta välja lasknud viimasel poolsajandil. Pikaajalise turuliidri ajaloolisest rollist räägib asjaolu, et näiteks Venemaal tavatsetakse kutsuda kõiki selle valdkonna seadmeid selle firma nimega.

33. Teatavasti jõudsid esimesed inimesed Kuule Apollo 11 missiooni käigus. Enamasti teatakse kahte meest (pildil äärmised), kellel avanes võimalus Kuu pinnal kõndida, kuid teenimatult unustatakse kolmas liige, kes jäi seniks orbiidile tiirlema kuni kolleegid Kuu peal ära käisid. Kes on need kolm ajaloolise Apollo 11 missiooni liiget? (2 liiget – 1p; kõik 3 – 2p)

34. Kuidas kutsutakse tihtipeale materia 4. agregaatolekuks kutsutavat olekut, mille puhul elektronid on aatomitest väljunud, ning moodustunud on „supp elektronidest ja aatomituumadest“?+ ... ilmneb kõrgetel temperatuuridel ning on väga hea elektrijuht. Looduses võib materia 4. olekut kohata vägagi tihti, näiteks tekib seda valgulöögi tagajärjel lähedal olevast õhust ja üldse kogu universumi lõikes on ... kõige levinum aine olek. Esimesena kirjeldas seda 1879. aastal William Crookes, nime andis ...-le briti keemik/füüsik Irving Langmuir.

35. Mida mõõdetakse hügromeetriga?

VIII Kultuur

36. Mis 2001. aasta film? Võitnud 5 Oscarit ja lisaks veel ~50 muud filmiauhinda.

37. Filmis „Nimed marmortahvlil“ oli ta Marta, filmis „August 1991“ Anneli ja filmis „Mina olin siin“ Renita. Lisaks on küsitav näitlejanna paljudele kindlasti tuttav Merilinina Eesti rahvusseebikast „Õnne 13“. Kes on see „Martat-Annelit-Renitat-Merilini“ ühendav näitlejanna?

38. See tänases Ukrainas 1844 sündinud ning 1930 Soomes surnud maalikunstnik kaotas loometöö lõpupoole sinise värvi taju – tema maalid kippusid olema liiga punased. Kes?

39. See Briti autor oli 90. aastatel populaarseim, hetkel on ta müünud üle 55 miljoni raamatu. 2009. aasta 1. jaanuaril lõi kuninganna Elizabeth ta rüütliks. 2007. aastal avaldas ta, et põeb Alzheimeri tõbe. Eestlased tunnevad teda eelkõige Kettamaailma seeria kaudu. Kes?

40. Helilooja?

Küsimuste tegijad: Ants Siim (AS), Kaarel Siim (KS), Janar Saks (JS), Andreas Joamets (AJ), Alar Heinaste (AH), Aare Olander (AO), Kaspar Kask (KK)

Rasvase kirjaga on märgitud 25 küsimust, millele päev hiljem vastasid Tallinna Õismäe Humanitaargümnaasiumi vilistlaste, õpetajate ning 11. ja 9. klassi võistkonnad. Võrdlevaid tulemusi näeb mängutabelist.

Vastused:

1. Võhandu (AS)
2. Rivo Kingi ja Getter Jaani (AS)
3. Ilmar Raag (AS)
4. Jaama mõis (AS)
5. Sinine (KK)
6. 2000 (AS)
7. Richard I Lövisüda (AS)
8. Tuneesia (AH)
9. Mooses (AH+AO)
10. Fenrir (JS)
11. Janne Ahonen ja Matti Nykänen (KS)
12. Käsipall (KS)
13. Rulamine (AS)
14. Austraalia, Prantsusmaa, Suurbritannia ja USA (AS)
15. Urmo Aava (AS)
16. Tatik (KS)
17. Berliin (KS)
18. Päikesevarjutus (AH)
19. Föön (AH)
20. Norra (AH+AO)
21. Studio 54 (AH)
22. Lily Allen ja Kate Moss (AS)
23. Tetris (AJ)
24. Charlie (KS)
25. Leona Lewis (KK)
26. Etioopia (AS)
27. Oda (AH+AO)
28. CIA (AS & KS)
29. Activision ja Blizzard (AJ)
30. Iyaz (KS)
31. Laika (KS)
32. Xerox (AH)
33. Neil Armstrong, Michael Collins (orbiidil) ja Edwin „Buzz“ Aldrin (KS)
34. Plasma (KS)
35. Suhtelist niiskust (niiskus ka 2p) (KS)
36. Le fabuleux testin d'Amelie Poulain (või ka lihtsalt Amelie) (KS)
37. Hele Kõre (AS)
38. Ilja Repin (AH+AO)
39. Terry Prachett (AJ)
40. Pjotr Tšaikovski (AS)